

Några stora fuchsior står under en stor gammal lönn. I framkanten mot söder står det pampiga städsegröna silvriga gräset *Astelia banksii* från Nya Zeeland, en riktig favorit bland trädgårdens långlivade orangeriväxter.

När det mesta händer

NU HÄNDER DET MYCKET på alla fronter i trädgården. I köksväxtlandet frodas kulturerna och de första hallonen, sorten 'Golden Queen' har mognat. Vildsmultron mognar på flera ställen i landet. Vi slutade skörda sparris strax före midsommar. Nu får skotten gå upp och utvecklas fritt och bygga näring för nästa vår. Sparrisraden är verkligen vacker med sina höga, skira vippor.

KRUKOR, KRUKOR OCH ÄNNU FLER KRUKOR. Under sommaren får alla växter i kruka som övervintrat i garage, orangeri och jordkällare visa upp sig. På terrasserna trängs krukor i alla storlekar. I halvsuggan bakom pimpnötens och flyttblocket har vi placerat ut flera av våra stora hortensior, *Hydrangea macrophylla*, i olika färger. Krukorna är utställda i en matta av det städsegröna halvgräset storfryle, *Luzula sylvatica*. Flera besökande vänner imponeras av det täta hortensibuskaget, men förvånas när de ser kruk-orna. Framför de stora fuchsiorna blommar mängder av agapantus i vitt och olika blå nyanser. Den frodiga grönskan håller ihop krukplanteringarna till märkliga "krukbuskage".

VÅRA RABATTER OCH PLANTERINGAR kantas av en 20–25 cm bred och 6–10 cm djup fris med ett krossmaterial. Frisen medför att jag har en buffert mot planteringen när jag klipper gräset med åkgräsklipparen. Hjulens går i frisen och gräskanten mot

frisen kan hållas välklippt.

Jag kommer ihåg hur det fungerade och såg ut för 20–25 år sedan innan jag gjorde friserna. Jag vill inte ens tänka på det.

I jord- och grusdepåer kallas krossmaterialet halkskydd eller makadam 2–5 mm. Tidigare använde jag stenmjöl men då blev det ofta en del frösådder och mossor i frisen. En fördel med finkrossen är att det blir så torrt att inget frö groor. Men som vanligt behövs en årlig kantskäring på utsidan av frisen. Flera örtartade växter som ängsgröe, revsmörblomma, revfingerört och vitklöver sprider sig in med under- eller ovanjordiska utlöpare. Men ogräset får inget grepp i krossmaterialet så merparten tar jag lätt bort med händerna. Annars använder jag en vass spade.

En viktig del i en trädgård är övergångar mellan olika ytor, till exempel mellan gräs och plantering eller mellan gräs och gång. Det ger en skärpa och ser prydligare ut. Utan friser hade jag fått kantskära flera gånger per år och rensning av fleråriga ogräs i planteringarna hade blivit omfattande. Det har verkligen blivit både finare och varit en tidsbesparande investering att göra dessa friser. Gräsytor binder ihop trädgårdens olika rum med det gröna gemensamma golvet.

NU ÄR VATTEN OCH BEVATTNING SÅ VIKTIGT. Juni och juli är viktigt för de vedartade växternas fortsatta

Tomas Lagerström har hela sitt liv varit intresserad av växter och har både professionellt och som hobby sysslat med trädgård. Dessutom var han Riksförbundet Svensk Trädgårds förre ordförande. Under ett år får vi följa honom och hans fru Maj-Lis Pettersson i trädgården utanför Uppsala. Tidsmässigt skildras vad som skedde vid denna tid i fjol.

Doften av luktärter slår det mesta och är nog Tomas största favorit bland sommarblommorna. Utvecklingen gynnades definitivt av några givor med guldkannan, luktärterna får alltså utspädd urin under uppväxten.

Hallon är trädgårdsbäret som gäller i augusti. Den kanadensiska sorten 'Haida' har under en massa år gett fina skördar, visat bra klimatanpassning och bra motståndskraft mot sjukdomar.

liv. Det är då de utvecklas som mest. Hur mycket de kommer att växa avgörs av vattentillgången under perioden. Blir det torrt i början kan de tvärstoppa och bilda knoppar för nästa år, i stället för att utvecklas. Jag är mycket noggrann med att vattenförsörjningen är tillgodosedd. Mälardalen är ett av landets torraste områden. Vi skördar så mycket regnvatten som vi kan. Vi har 15 stycken 200-liters vattentunnor utplacerade vid vattentankast på tomten. Men det räcker naturligtvis inte. Tomten är på knappt 8 000 kvadratmeter. Det krävs en hel del vatten om växterna inte ska torka bort, särskilt viktigt torra år. Därför grävde vi för ca 20 år sedan en 100 kubikmeter stor damm, klädd med gummiduk, och med vatten från ett särskilt borrhål. Där har vi en buffert samtidigt som vattnet värms upp innan vattning. Det är viktigt att inte vattna med ett iskallt vatten.

Vi samlar växter i sammansatta planteringar med marktäckare, enstaka buskar och något mindre träd. Om vi vattnar, tas det mesta om hand i planteringen. Lite kan komma på gräsmattan men annars vattnar vi aldrig gräsmattorna. Hallonlandet slangvattnas. Allt kommer hallonen till godo. Vi vill inte blöta ner bär eller beståndet i övrigt, då är risken för hallonskottsjuka och gråmögel stor.

I köksväxtlandet kvällsvattnar vi med spridare, så kan växterna fylla på depåerna och ladda inför nästa dag.

I TOMATHUSET BRUKAR VI HA CA 65 PLANTOR, mest välsmakande standardtomater som 'Side', 'Gourmet' och 'Gemini'. Naturligtvis också lite tidiga småfruktiga som 'Favorita' och 'Supersweet 100', barnbarnens favoriter som ätplockas varje gång de tittar in. Maj-Lis binder upp dem mot ett vajer-system, uppfäst i takstolarna. Hon toppar aldrig plantorna. Allteftersom de växer sänker hon i stället ner dem så att topparna inte når över vajern. Vid säsongens slut är rankorna flera meter långa och på växtbädden ligger de äldsta delarna. Smart system.

Sommartid är det viktigt att inte ha för hög temperatur i tomathuset, då blir pollineringen sämre. Optimalt är att ha humlor som gillar tomatblommor. Maj-Lis fick en gång ett humlebo från ett avbrutet tomatförsök. Det året fick vi rekordskörd. Sommaren 2021 prövade vi igen ett humlebo och hoppades på att upprepa succén. Så besvikna vi blev när vi såg hur humlorna varje morgon trängdes för att komma ut och sedan på kvällen återkomma till boet. Var de hade varit vet vi inte, men inte hjälpte de till med pollineringen av tomaterna i alla fall. I år kom Maj-Lis på den briljanta idén att agera humla med hjälp av en eltandborste. Så var det problemet löst. Tidigt lärde vi oss att inte vattna tomaterna senare än ca kl 16. Vattnar man senare spricker de lätt.

GURKOR ÄR RIKTIGT SNABBA KULTURER. Vi odlar både slang-, mini- och snackgurka. De odlar vi i lilla växt- ➤

Under högsommaren står ett krukbuskage med hortensior i full prakt under en längre tid. Krukorna döljs så bra av det städsegröna halvgräset storfryle att besökare tror att hortensiorna är planterade.

Tomas Lagerström testar fleråriga växter: deras klimatanpassning, prydnadskvaliteter, växtkraft, motståndskraft mot skadegörare. Finns det några Austin-rosor som skulle fungera bra i denna skogsträdgård? Sorten LEANDER har hittills varit en av tre som visat de bästa egenskaperna.

► huset. Där håller vi högre värme och luftfuktighet. Vi odlar också olika sorters meloner, auberginer och paprika, allt i 10-literskrukor. Paprika får lätt bladlöss. Eftersom de står i hinkar är det lätt att flytta ut dem och då blir de oftast av med lössen på några dagar.

ROSBLOMNINGEN ÄR SOMMARENS HÖJDPUNKT. Även om vi inte har lägen för rosor, är det en växtgrupp som vi absolut inte kan vara utan. Rabattrosor har vi inte engagerat oss i. De invintrar och övervintrar generellt alldeles för dåligt. För oss är det busk- och klängrosor, som gäller. Efterhand har vi fått ihop ett trevligt gäng som gläder oss med bloming, doft och nypon. Tyvärr är många av dessa rosor engångsblommande. Nu har vi kompletterat med Austin-rosor, som är återblommande. De är korsningar mellan gammaldags praktrosor och moderna återblommande sorter, där man kombinerat dessa egenskaper. Detta kanske kan ändra på rossortimentet hos oss. Våren 2021 planterade jag tio Austin-sorter, på en av våra soligaste platser i en växtbädd, där jag verkligen gjort ett gediget markarbete. Problemet för oss är att vår jord håller vatten för länge på hösten, med dålig invintring som följd. Därför har jag dränerat marken med 30 meter dräneringsslang på 40 centimeters djup och singeltäckta rörgravar. Alla sorter blommade fint första året. Vackrast var JAMES GALWAY och LEANDER. Nu får vi se om vi måste betrakta dem som utplanteringsväxter eller om de kan bli fleråriga i vår trädgård. Med facit i hand denna tuffa vår, de frös ner ordentligt, men alla har kommit igen och kommer snart i blom. Klart bäst övervintrad var EGLANTYNE.

De bästa återblommande rosorna som vi har är 'Rose de Rescht' med väldoftande rödvioletta blommor, de vitblommande väldoftande och nästintill taggfria, 'Louise Bugnet' och 'Lac Majeau' och den vackert varmt röda HANSALAND med lite svagare doft. 'Aksel Olsen' är en starkväxande klängros med relativt små vita, enkla blommor i stora pyramidala blomställningar. De små nyponen, som även hos oss hinner mogna, är små, orangeröda och sitter länge kvar under vintern.

SOMMAREN ÄR EN HÖJDPUNKT I SKÖRDEN. Sommarhallon fungerar väldigt bra. Vår gamla trotjänare sedan 30 år heter 'Haida', en kanadensisk sort. Men för att fortsatt ha ett vitalt bestånd har vi varit tvungna att gräva ner en rotspärr för att skydda hallonen från starkt konkurrerande granrötter.

Som jag nämnt tidigare har vi inte de bästa ljusförhållandena för många växter. Vi odlar jordgubbar sorten 'Rumba' på en list i köksväxtlandet. Långt ifrån optimalt men vi får varje år njuta av dessa delikata bär. Vi har också några bäddar med nyare sorter av amerikanska blåbär. Tänk vilka förbättringar, som gjorts de senaste 10–15 åren. Nu smakar de verkligen som "riktiga blåbär" och storleken är imponerande. Men det är verkligen inga växter för lerjordar. Soligt läge och jord med jämn fuktighet, hög humushalt och lågt pH, är det som gäller.

VI HAR INGA PARADGRÄSMATTOR men de är gröna och någorlunda plana. Det är poängen. En klippt matta blir en fin kontrast mot omgivande friväxande planteringar och buxbomshäckar. En klippt matta kan man springa runt, leka på samt använda för krocket och kubb.

På åkgräsklipparen har vi en uppsamlare och allt gräs tas omhand och används som marktäckning och biogödsling i köksväxtlandet. Majs, sparris, bondbönor, kronärtskocka och ärtor är de gynnade. Svartvinbärshäcken får mest, 5–8 cm, vid två tillfällen. Påföljande vår syns inte ett spår av gräsklipppet! Allt har omsatts.

En av de första klippomgångarna ger gräs till tomatbäddarna i tomathuset. Gräsklipppet ger närings-tillförsel, minskar avdunstning och är ett ogräskydd i växtbädden. ●

»På åkgräsklipparen har vi en uppsamlare och allt gräs tas omhand och används som marktäckning och biogödsling i köksväxtlandet.«

Silvermartorn, *Eryngium giganteum* är en tvåårig växt, först en rosett och året därpå blomning och död. Den återkommer med fröplantor lite varstans, som i kantfris, grusytor eller i infattningshäcken som på bilden. Det är en av de växter som under hög- och eftersommar lockar flest antal insekter.

Här finns flera stora krukor med agapantusar. Normalt brukar entrén prydas av två plantor av samma klon, som blommar i mörkblått. I år lyckades en ljusblå tränga sig in i sammanhanget.

Heter man Lagerström ska man naturligtvis ha lagerströmia, *Lagerstroemia indica*. Carl von Linné hedrade Magnus af Lagerström, dåvarande direktör för Ostindiska kompaniet, med denna namngivning. Tomas farfar hade den goda smaken att ta detta efternamn i början av 1900-talet. Mycket populär buske där den övervintrar, för den långa blomningen. Här övervintras den frostfritt.

Klänglilja, *Gloriosa superba* 'Rotschildiana', är en elegant och häftig växt. Innanför entrén till växthuset står en 1,5 meter bred spaljé, täckt med denna exotiska växt. Varje vår planteras de bästa knölar-na som bildats under fjolåret i tio stora krukor vid spaljén. Nedvissnade plantor vinterförvaras torra i sina krukor vid 12–15 grader.